

VAJA POŽAR '99

Fire '99 Exercise

Franc Šink*

Povzetek

5. junija 1999 je bila na območju Ilirske Bistrice enodnevna praktična meddržavna vaja v zaščiti in reševanju ob požaru v naravnem okolju. Organizirali so jo Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje Ministrstva za obrambo, Uprava za obrambo Postojna, Gasilska zveza Slovenije, Občina Ilirska Bistrica ter Oddelek za gasilstvo Ministrstva za notranje zadeve Republike Hrvaške.

Namen vaje je bil preveriti in izboljšati pripravljenost sil za zaščito in reševanje na ukrepanje pri požaru ali drugi vrsti nesreče na meddržavni meji, skupno uporabo letal in helikopterjev, skupno delovanje gasilskih enot in drugih sil pri gašenju in reševanju ob požaru v naravnem okolju ter postopke pri prehodu državne meje.

Abstract

On 5 June 1999, an interstate exercise in protection and rescue activities in the case of fire in the natural environment took place in the area of Ilirska Bistrica. The exercise was organized by the Administration for Civil Protection and Disaster Relief at the Ministry of Defense of the Republic of Slovenia, the Postojna Defense Administration, the municipality of Ilirska Bistrica, and the Firefighting Department of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Croatia.

The purpose of the exercise was to check and improve the readiness of protection and rescue forces in the event of fire or any other type of accident in the international border zone, the joint performance of aircraft, the joint functioning of firefighting and other teams in extinction and rescue procedures in the natural environment and border-crossing procedures.

Uvod

Vaja je bila izvedena po sklepu Vlade RS, upoštevajoč njene usmeritve za izobraževanje in usposabljanje v obrambnem sistemu in sistemu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.

Zasnovana je bila kot poučna enodnevna meddržavna vaja gasilcev in drugih sil za zaščito, reševanje in pomoč. V vaji so v skladu s predpostavko in predhodnimi dogovori sodelovale tudi letalske in gasilske enote iz Hrvaške.

Vaja je bila izvedena na podlagi dejanskih načrtov zaščite in reševanja. Praktične aktivnosti so potekale v občini Ilirska Bistrica, ob železniški progi Ilirska Bistrica–Reka med Brkini in Čičarijo, to je na območju, ki obsega 1083 hektarjev. Območje, kjer je potekala vaja, spada v kategorijo srednje do velike požarne ogroženosti, saj je več kot dve tretjini poraščene ga gozdom.

Območje vaje

Vaja je potekala na območju vasi Starod, Veliko Brdo, Dolenje, Jelšane, Novokračine in Sušak. Podnebje na tem območju je prehodno med hladnim submediteranskim in kontinentalnim, kar pomeni, da je podnebje tu pomemben dejavnik požarov v naravi. V k.o. Starod in na južnem delu Velikega Brda se razprostirajo rastišča primorskih bukovih gozdov (Seslerio Fagetum), v ostalih pa gozdovi črnega gabra in ojstrice (Seslerio Ostryetum). Na flišu se razprostira kislja bukova združba z gradnom (Qerco-Luzulo-Fagetum).

Na požarno ogroženost naravnega okolja tega območja vplivajo vsi naštetih dejavniki. Požarna ogroženost je večja na vodopropustni matični podlagi, plitvejših tleh in v degradiranih rastlinskih združbah. Tu se prepletajo zelo velika (I. stopnja), velika (II. stopnja) in srednja (III. stopnja) požarna ogroženost. Najbolj ogroženi sta območji Novokračin in Suška, kjer je več kot polovica najvišje stopnje ogroženosti. Tako je v celem obravnavanem območju v prvi stopnji 513 ha, v drugi 133 ha in v tretji 2662 ha gozdov. Po statističnih podatkih zadnjih nekaj let je v povprečju tu nastalo kar 26 % vseh požarov na tem območju.

Priloge na vajo

Priloge je vodilo vodstvo vaje z operativno skupino za pripravo elaborata in izvedbo vaje. Potekale so sočasno in usklajeno na lokalni, regijski, državni in meddržavni ravni. Priprava sil za zaščito, reševanje in pomoč in upravljavcev ter lastnikov zemljišč na lokalni ravni je bila zaupana občini Ilirska Bistrica, priprave gasilskih enot, zavodov in zvez je usmerjal in usklajeval poveljnik GZS skupaj s članom poveljstva GZ primorsko-notranjske regije ter namestnik glavnega gasilskega poveljnika RH, priprave letalskih sil pa predstavnik 15. brigade SV in predstavnik PPZS HV.

Namen in cilji vaje

Glavni namen in cilji vaje so bili:

- preveriti in izboljšati učinkovitost opazovanja požarne nevarnosti ter obveščanja in alarmiranja ob požaru,
- preveriti možnost meddržavnega sodelovanja gasilskih in drugih enot za zaščito in reševanje Republike Slovenije in Republike Hrvaške pri gašenju požara na obmejnem območju, vključno z možnostjo prehoda sil ter preletov letal in helikopterjev za gašenje prek državne meje,
- preveriti usposobljenost in zmožnosti skupnega delovanja sil za zaščito, reševanje in pomoč pri gašenju požarov v naravi in odpravljanju posledic nesreč požara,
- preveriti sistem vodenja intervencij pri gašenju velikih požarov,
- preveriti opremljenost gasilskih enot ter primernost gasilske opreme in sredstev.

V pripravah na vajo naj bi dopolnili ocene požarne ogroženosti, izdelali oz. dopolnili načrte zaščite in reševanja ob požaru na obmejnem področju ter izboljšali pripravljenost gasilskih in drugih enot ter organov vodenja.

Predpostavka za vajo

Vaja je bila pripravljena na podlagi predpostavke, da je vlak v sušnem obdobju v poznih večernih urah v občini Ilirska

* Ministrstvo za obrambo, Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje, Kardeljeva ploščad 21, Ljubljana

Bistrica in v sosednji Republiki Hrvaški ob železniški progi Ilirska Bistrica–Reka zanetil več manjših požarov. Na slovenski strani je požar zajel podrast in gozd med krajem Bukovica in predrom pod Veliko rebrijo in se zaradi močnega severovzhodnega vetra hitro razširil po južni strani na območje hriba Ošljak, po dolini Ostrožnice v smeri vasi Veliko Brdo in hriba Hrbe proti hrvaški meji ter po severni strani ob vznožju Kraljevega hriba v smeri pobočja Vrh hriba, kjer je ogrožal vasi Studena Gora in Pavlica.

Zaradi varovanja obeh vasi in nepretrdnega terena ponoči požara ni bilo mogoče gasiti, bile pa so aktivirane gasilske enote s širšega območja notranjske, severnoprimorske in obalne regije ter 15. brigada vojaškega letalstva Slovenske vojske. Ponoči je požar na slovenski strani napredoval in zajel Soline, Harijsko Goro, Račiške Ponikve in nezadržno napredoval proti Sv. Štefanu.

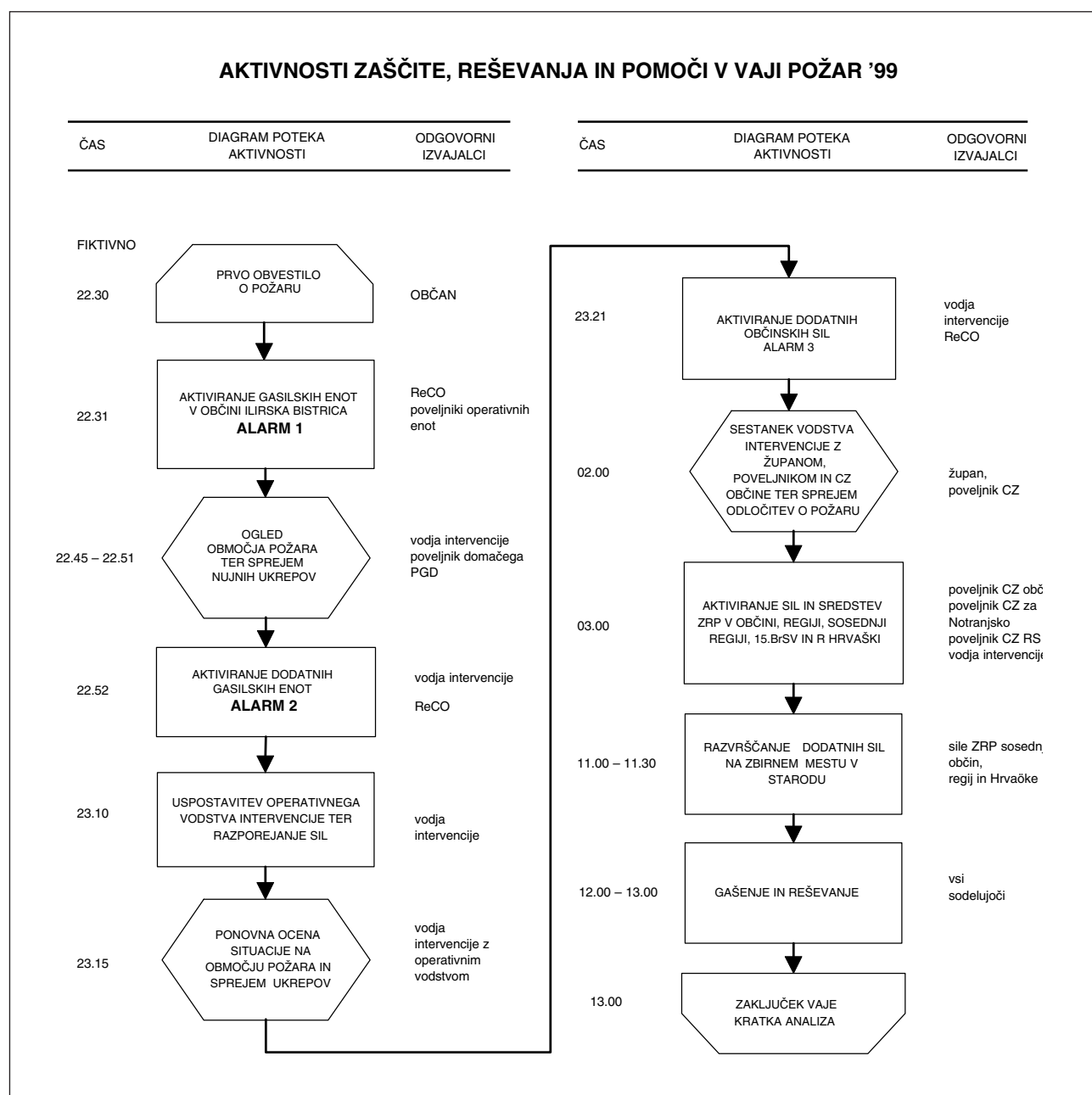
Vlak je med predrom in železniško postajo Šapjane zanetil požar tudi na hrvaški strani med krajema Brdce in Pasjak.

Ponoči se je požar širil mimo Visokega vrha proti državni meji in v jutranjih urah pod cesto Starod–Pasjak prešel državno mejo ter ob ugodnem vetru nezadržno napredoval mimo Kališča po Žlebeh v smeri proti Bregu, Dvorišču, Grdim jamam, Plasinam, Glavičini, Belim Grižam in Poškorini.

Glede na to, da je Hrvatom na svoji strani uspelo večji del požara ponoči skoraj v celoti pogasiti oz. lokalizirati, je Slovenija Hrvaško zaprosila za pomoč pri gašenju, predvsem z letali in helikopterji. Glavne aktivnosti so prikazane na sliki 1.

Sodelujoči

V vaji so sodelovali Štab Civilne zaščite Republike Slovenije, Štab Civilne zaščite za notranjsko regijo, Štab Civilne zaščite občine Ilirska Bistrica, poveljstvo Gasilske zveze Slovenije, državni center za obveščanje RS in regijski centri za obveščanje Postojna, Koper in Nova Gorica, Polici-



Slika 1. Aktivnosti zaščite, reševanja in pomoči v vaji Požar '99

Figure 1. Activity's protection, rescue and assistance in exercise Požar '99

ska uprava Postojna, 15. brigada vojaškega letalstva SV, sile za zaščito, reševanje in pomoč notranjske, obalne in severnoprimorske regije ter gasilske enote, enota protipožarnih zrakoplovov hrvaškega vojnega letalstva in nekatere druge reševalne enote iz Hrvaške.

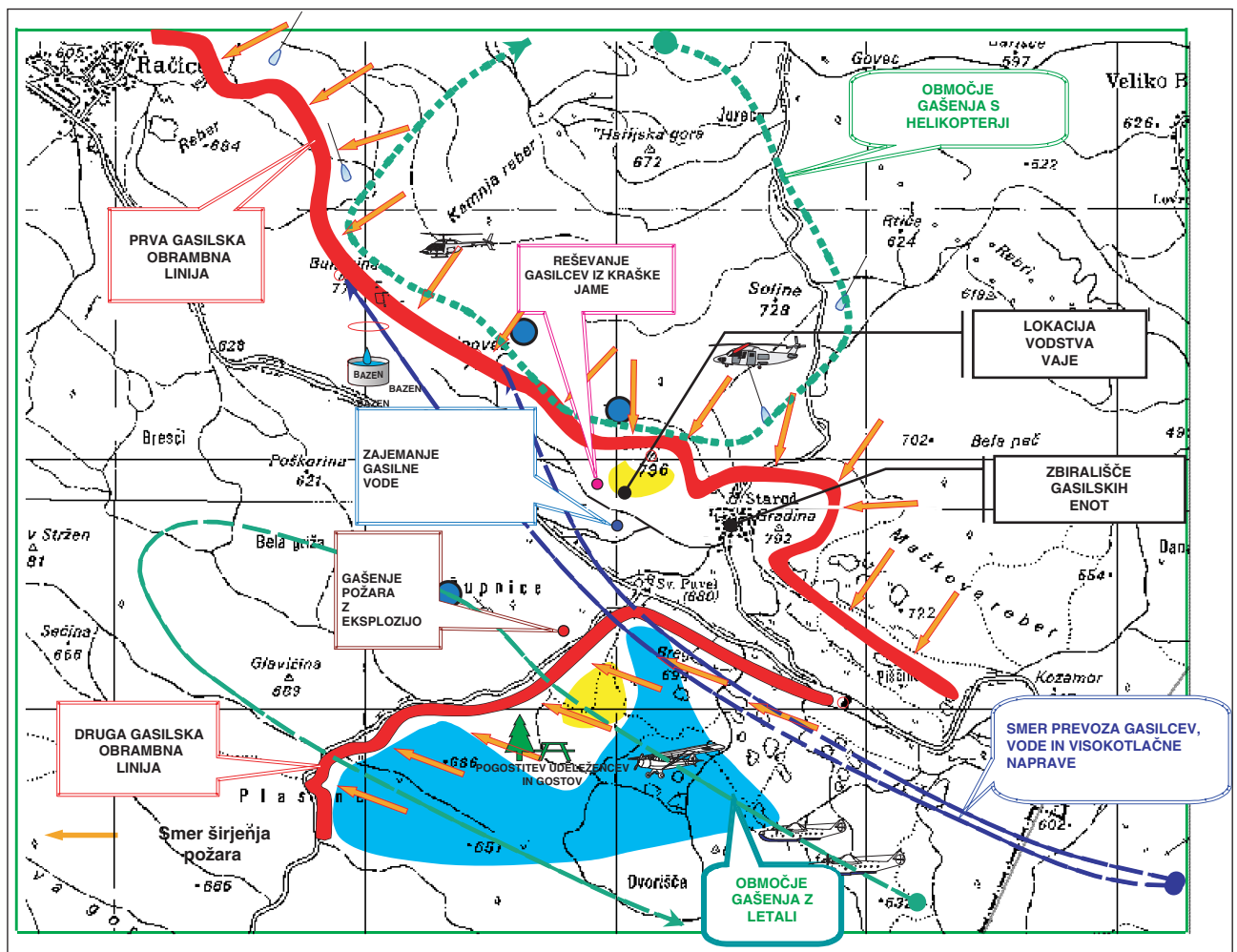
Na vaji je tako sodelovalo:

- 240 gasilcev z 59 gasilskimi vozili iz 33 prostovoljnih gasilskih društev ter 2 poklicnih gasilskih enot iz Slovenije in 14 gasilskih enot iz Hrvaške,
- dve hrvaški letali za gašenje požarov v naravi tipa CANADIER CL 215, eno slovensko letalo, prirejeno za gašenje iz zraka, tipa Pilatus PC-6, pet slovenskih helikopterjev, opremljenih za gašenje iz zraka, tipa Bell in dva hrvaška helikopterja tipa Mi-8,
- 14 jamarjev iz 4 jamarskih društev iz Primorske in Notranjske,
- pripadniki enot Civilne zaščite iz Primorske in Notranjske.

Potek vaje

Vaja je potekala v dveh delih. Prvi del se je začel že v petek, 4. junija 1999, ob 20.00 uri s pozivanjem pripadnikov sil za zaščito, reševanje in pomoč po sistemu tihega alarmiranja skladno z operativnimi načrti. Drugi, prikazni del pa je potekal 5. junija 1999, najprej s predhodno predstavitvijo vaje v kinodvorani v Ilirski Bistrici, nato pa na prizorišču pod Grmado pri vasi Starod (slika 2).

Skupno poveljniško mesto vaje je bilo na vrhu Grmade, zbirno mesto gasilskih enot iz širše regije in Hrvaške pa v vasi Starod. Od tu so se enote skladno z načrtom in prejetim nalogom z vozili in opremo razporejale po terenu in postopoma začele z aktivnostmi. Na težje dostopni mesti pobočij Bukovine in Lipovca je skupino gasilcev, visokotlačno napravo ter hruško z vodo prepeljal helikopter. Prva obrambna linija je pokrivala področje SZ od Grmade po gozdni meji proti Lipovcu in Bukovini ter gasila požar, ki se je širil iz žarišča na slovenski strani, druga pa področje pod



Slika 2. Prikaz poteka vaje
Figure 2. Review the course of Exercise

cesto Podgrad–Rupa in ob poti Starod–Velike Mune ter gasila požar, ki se je širil iz žarišča na hrvaški strani. Pri gašenju s helikopterjem so sodelovali trije slovenski in en hrvaški helikopter, ki so vzpostavili krožno letenje in gasili na prvi obrambni liniji. Med gašenjem so helikopterji zajemali vodo v bližnjem jezeru Klivnik, med vajo pa so izvedli tudi prikaz zajemanja gasilne vode iz bazena, ki so ga postavili in polnili gasilci neposredno na prizorišču. Poleg gašenja s helikopterji je bilo prikazano tudi gašenje z letali, in sicer v dveh

naletih slovenskega letala Pilatus in dveh hrvaških letal tipa Canadair. Pilatus PC-6 lahko nosi 700 litrov vode, Canadair CL-215 pa 5346 litrov. Letala so gasila čelo požara pod cesto Podgrad–Rupa, ki se je širil s hrvaškega žarišča.

V sklopu vaje je jamarska reševalna služba prikazala tudi akcijo reševanja poškodovanih gasilcev iz jame s pomočjo helikopterja, enota za varstvo pred neeksplozivnimi ubojnimi sredstvi pa je vajo zaključila s prikazom gašenja požara z eksplozijo.

Vajo sta si skupaj s sodelavci ogledala slovenski in hrvaški obrambni minister, dr. Franci Demšar in Ivan Penič, prisostvovala pa je tudi visoka delegacija mednarodne civilne zaščite.

Ugotovitve

Analiza vaje je pokazala, da so bili v celoti doseženi namen in cilji vaje, saj je bilo v najširšem smislu preizkušeno delovanje sistema zaščite in reševanja ob velikem požaru v naravnem okolju. Posebej je bilo izpostavljeno dobro vodenje celotne intervencije, predvsem izvedba postopne predaje vodstva z ozirom na širitev aktivnosti in sodelujočih sil, kar je omogočilo uspešno in zelo usklajeno delovanje vseh sodelujočih sil. Poudarjena je bila tudi profesionalna in resna izvedba nalog posameznih sodelujočih sil obeh držav. Vaja je pokazala tudi nekatere pomanjkljivosti, in sicer:

- gasilske enote niso imele ustreznega bazena za zaje-manje vode s helikopterji, zato so uporabile edinega ob-stoječega, ki pa je premajhen;
- gasilci niso imeli dovolj priročne opreme (požarnih metel, naprtnjač, izpihovalnikov) ter ostalih priročnih sredstev in orodja (visokotlačnih gasilskih mobilnih naprav, gumi-

jastih rezervoarjev – hidrokontov, motornih žag), ki je potrebno pri gašenju požara v naravi;

- v skladu s sporazumom med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške o sodelovanju pri varstvu pred naravnimi in civilizacijskimi nesrečami bi morali poenostaviti postopke pri prehajanju državne meje. O tem bi morali biti tudi dejansko seznanjeni gasilski organi in policija tako na slovenski kot na hrvaški strani;
- v Sloveniji bi morali čimprej opremiti tudi logistično sre-dišče za požare v naravi v Postojni.

Sklepne misli

Vaja je bila poučna tako za slovensko kot hrvaško stran. Opozorila je na pomanjkljivosti obstoječe organiziranosti sil za zaščito, reševanje in pomoč, njihove opremljenosti in us-posobljenosti kot tudi na počasno in premalo prožno ures-ničevanje mednarodnega sporazuma o sodelovanju pri varstvu pred naravnimi in civilizacijskimi nesrečami. Po-dobne vaje so nujno potrebne, saj je le tako mogoče razviti medsebojno sodelovanje, zaupanje in uspešnost pri skup-nem delovanju sil za zaščito, reševanje in pomoč sosednjih držav.